

ΠΡΕΣΒΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΣΚΟΠΙΑ

ΓΡΑΦΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΚΩΝ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ

ΕΝΗΜΕΡΩΤΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

«Αγροδιατροφικός Τομέας στη Βόρεια Μακεδονία»

Επιμέλεια – Σύνταξη : Π. Λάρδα, Σύμβουλος ΟΕΥ Α΄

-Μάρτιος 2021-

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή.....	3
2. Γενικάστοιχεία κλάδου.....	4
3. Επισκόπηση τομέα	4
4. Περιβαλλοντικά δεδομένα της χώρας.....	5
5. Βιώσιμη προσφορά εργατικού δυναμικού.....	6
6. Επενδύσεις σε κέντρα αγορών και διανομής	7
7. Εσωτερική αγορά αγροδιατροφικών προϊόντων – Καταναλωτικές συνήθειες	7
8. Σημαντικότεροι υποτομείς.....	8
8.1 Παραγωγή φρέσκων φρούτων και λαχανικών	8
8.2 Κονσερβοποιημένα φρούτα και λαχανικά	8
8.3 Ζωική παραγωγή.....	9
8.4 Βιομηχανία επεξεργασίας κρέατος.....	9
8.5 Βιομηχανικές καλλιέργειες και καπνός ανατολικού τύπου	9
8.6 Βιομηχανία κρασιού	10
8.7 Βιολογικά τρόφιμα	10
8.8 Αγορά σιτηρών.....	11
9. Εξωτερικό Εμπόριο αγροδιατροφικών προϊόντων	11
10. Χώρες εξαγωγής προϊόντων	12
11. Προγράμματα και φορείς υποστήριξης του αγροτικού τομέα	12
12. Διαρθρωτικά προβλήματα και αδυναμίες	13
13. Συμπέρασμα - Ευκαιρίες επιχειρηματικής δραστηριοποίησης.....	14
Πηγές.....	16
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΠΙΝΑΚΩΝ	17

1. Εισαγωγή

Το παρόν σημείωμα αποτελεί μια συνοπτική παρουσίαση του αγροδιατροφικού τομέα στη Βόρεια Μακεδονία, με σκοπό την ενημέρωση όσων ενδιαφέρονται για τη συγκεκριμένη αγορά βρώσιμων προϊόντων.

Σημειώνεται ότι, σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τροφίμων (FAO), δεν είναι εύκολος ο διαχωρισμός της πρωτογενούς και δευτερογενούς παραγωγικής διαδικασίας, δηλαδή του αγροτικού και διατροφικού τομέα όταν μιλάμε για βρώσιμα προϊόντα, γιατί πλέον είναι πολύ δύσκολο να διακριθούν οι φάσεις της παραγωγής πρώτων υλών, της επεξεργασίας και της μεταποίησης, λόγω της εκβιομηχάνισης της γεωργίας και της ανάπτυξης καθετοποιημένων παραγωγικών μονάδων.

Γενικότερα, ο **Αγροτικός Τομέας** σχετίζεται με την επιστήμη και την τέχνη της καλλιέργειας φυτών στο έδαφος, ή σε άλλα υποστρώματα, και της εκτροφής ζώων με στόχο την παραγωγή προϊόντων διατροφής, προϊόντων που καλύπτουν άλλες ανθρώπινες ανάγκες και την παραγωγή οικονομικού οφέλους. Ο **Διατροφικός Τομέας** αναφέρεται στη μεταποίηση, αποθήκευση/διατήρηση, διανομή/διάθεση και παροχή τροφίμων και ποτών. Ενώ ο **Αγροδιατροφικός Τομέας** αναφέρεται στον αγροτικό/γεωργικό τομέα, στη βιομηχανία τροφίμων και στον διανεμητικό κλάδο. Οι εφοδιαστικές αλυσίδες στον εν λόγω τομέα είναι δύο: (α) των νωπών αγροτικών προϊόντων τα οποία διατίθενται στην αγορά φρέσκα & (β) τροφίμων και ποτών τα οποία υπόκεινται σε επεξεργασία και στη συνέχεια διατίθενται στην αγορά.

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τροφίμων (FAO) εισάγει έναν ακόμα όρο, το **“Agroprocessing Industry”** ο οποίος αναφέρεται στην επεξεργασία πρώτων υλών και ενδιάμεσων προϊόντων που προέρχονται από τον Αγροτικό Τομέα. Δηλαδή στην μετατροπή των προϊόντων που προέρχονται από τη γεωργία, τη δασοκομία και την αλιεία.

Εκεί που υπάρχει διαφοροποίηση σε επίπεδο Αγροτικού Τομέα είναι σε σχέση με το είδος των παραγόμενων προϊόντων. Μπορεί τα προϊόντα να είναι **βρώσιμα**, δηλαδή τρόφιμα, αλλά μπορεί να είναι και **μη-βρώσιμα**, π.χ. βιοκαύσιμα (σύμφωνα με τον FAO).

Κατά συνέπεια, όταν χρησιμοποιούμε τον όρο Αγροδιατροφικός Τομέας αναφερόμαστε στην παραγωγή, τη μεταποίηση, τη διακίνηση και την παροχή των βρώσιμων αγροτικών προϊόντων.

2. Γενικά στοιχεία κλάδου

Ο αγροδιατροφικός τομέας στη Βόρεια Μακεδονία αποτελεί έναν επιχειρηματικό τομέα υψηλής απόδοσης. Ο συνδυασμός του μεσογειακού και ηπειρωτικού κλίματος προσφέρει τη δυνατότητα παραγωγής διάφορων αγροτικών προϊόντων και προϊόντων διατροφής.

Κατά την παραγωγή των αγροδιατροφικών προϊόντων στη χώρα έχουν αρχίσει να εφαρμόζονται πρότυπα της ΕΕ, όπως του GLOBALGAP όσο και του HACCP, ως εθνικά πρότυπα.

Υπάρχει ποικιλία στις διάφορες παραγωγές προϊόντων αγροτικής επεξεργασίας. Η φορολογία είναι οριζόντια και το κράτος προσπαθεί να προσελκύσει επενδύσεις δίνοντας κίνητρα και ειδικούς όρους σε δυνητικούς επενδυτές, προβάλλοντας παράλληλα την εύκολη πρόσβαση της Βόρειας Μακεδονίας στις περιφερειακές αγορές.

Ωστόσο, υπάρχει ακόμη αρκετός χώρος για να βελτιωθεί η απόδοση του τομέα και να αξιοποιηθεί το πλήρες δυναμικό του. Η παραγωγικότητα της γεωργίας είναι ακόμα χαμηλή, με μειωμένες αποδόσεις ανά στρέμμα και περιορισμένη χρήση της τεχνολογίας.

3. Επισκόπηση τομέα

Η βιομηχανία αγροτικών επιχειρήσεων στη Βόρεια Μακεδονία είναι μια από τις ταχύτερα αναπτυσσόμενες βιομηχανίες, με αύξηση άνω του 10% τα τελευταία χρόνια. Η πρόκληση για τη χώρα είναι η δημιουργία προστιθέμενης αξίας στα αγροτικά προϊόντα και η παραγωγή ποιοτικών προϊόντων, όπως απαιτούν οι κύριες ευρωπαϊκές αγορές.

Σύμφωνα με στοιχεία της Κρατικής Στατιστικής Υπηρεσίας της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας, το ακαθάριστο εγχώριο προϊόν (σε τρέχουσες τιμές) στη γεωργία το 2018 ανήλθε σε 55.979 εκατ. δηνάρια (908.657 ευρώ) και σε σύγκριση με το 2017 αυξήθηκε κατά 15% (48.664 εκατ. δηνάρια, ή 789.594 ευρώ). Η ακαθάριστη προστιθέμενη αξία στη γεωργία το 2018 ανήλθε σε 53.389 εκατ. δηνάρια (866.616 ευρώ) και σε σύγκριση με το 2017 σημειώθηκε ονομαστική αύξηση 18,9% (44,907 εκατ. δηνάρια -728,935 ευρώ). Η αξία της γεωργικής παραγωγής το 2018 ήταν 82.810 εκατ. δηνάρια (1.344.181 ευρώ), ή 16,4% αύξηση σε σύγκριση με το 2017 (71.162 εκατ. δηνάρια -1.115.109 ευρώ). Στις συνολικές επενδύσεις σε πάγια περιουσιακά στοιχεία, η γεωργία, η δασοκομία και η αλιεία συμμετέχουν με 2,9%. Το μερίδιο του γεωργικού τομέα στη συνολική απασχόληση παρουσιάζει φθίνουσα τάση 16,2% το 2017, 15,7% το 2018 και 13,9% το 2019.

Για την εξαγωγή των αγροτικών προϊόντων, οι παραγωγοί της Βόρειας Μακεδονίας θα πρέπει να εφαρμόζουν τα πρότυπα ασφαλείας τροφίμων της ΕΕ, ώστε να επιτύχουν το άνοιγμα νέων αγορών. Ως εκ τούτου, είναι σημαντική προσέλκυση επενδύσεων και η εξασφάλιση κεφαλαίων στον αγροτικό τομέα.

Η Κυβέρνηση της Βόρειας Μακεδονίας θεωρεί τη γεωργία ως στόχο για μελλοντικές επενδύσεις και ανάπτυξη. Βασικοί τομείς προτεραιότητας της Κυβέρνησης για συνεργασία είναι η βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας στις αγροτικές περιοχές, η πρόσβαση στη γνώση και οι επενδύσεις σε ανθρώπινο κεφάλαιο στον γεωργικό τομέα.

Η δομή του γεωργικού τομέα χαρακτηρίζεται από οικογενειακές εκμεταλλεύσεις μικρού μεγέθους, που ανήκουν σε ιδιώτες ή μισθώνονται και είναι κατακερματισμένες σε μικρά αγροτεμάχια. Οι όποιες κρατικές εταιρείες έχουν απομείνει, γενικά πολύ μεγαλύτερες, είτε δεν λειτουργούν είτε αντιμετωπίζουν δυσκολίες, συχνά λόγω του γεγονότος ότι η ιδιωτικοποίησή τους δεν έχει ολοκληρωθεί.

Τα προβλήματα που αντιμετωπίζει ο κλάδος στη χώρα αφορούν κυρίως στη χαμηλή ποσότητα επεξεργασίας τροφίμων, λόγω προβλημάτων με την προμήθεια ποιοτικών πρώτων υλών και μη εξελιγμένων προμηθευτών, στην έλλειψη ειδικευμένων εργαζομένων εξ αιτίας της έντονης μεταναστευτικής τάσης του πληθυσμού της χώρας και στη δυσκολία πρόσβασης των αγροτικών επιχειρήσεων στη χρηματοδότηση.

4. Περιβαλλοντικά δεδομένα της χώρας

Τα ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα του τομέα περιλαμβάνουν έναν συνδυασμό ηπειρωτικού και υπο-μεσογειακού κλίματος, φιλικές προς το περιβάλλον πρακτικές παραγωγής, υγιείς τεχνολογίες επεξεργασίας τροφίμων, ειδική εργασία συνήθως διαθέσιμη στις περισσότερες αγροτικές περιοχές, καλή πρόσβαση στις περιφερειακές αγορές και καλή φήμη για ποιοτικά προϊόντα διατροφής.

Οι φυσικές και κλιματολογικές συνθήκες της χώρας όπως το εύφορο έδαφος, το ευνοϊκό μικροκλίμα, οι γεωθερμικές πηγές νερού και η δυνατότητα ανάπτυξης πρώιμων λαχανικών, καθώς και η υπάρχουσα γεωργική παράδοση, η οποία θα μπορούσε να εμπλουτιστεί και μενέες δεξιότητες, δημιουργούν ποικίλες ευκαιρίες στη γεωργία, με την αξιοποίηση τόσο των ορεινών βοσκότοπων και των λιβαδιών σε υψόμετρο άνω των 2.000 μέτρων όσο και των εύφορων υδάτινων κοιλάδων με μεσογειακό κλίμα.

5. Βιώσιμη προσφορά εργατικού δυναμικού

Ο τομέας της γεωργίας και της επεξεργασίας τροφίμων είναι μεταξύ των σημαντικότερων και, υπό προϋποθέσεις, πολλά υποσχόμενων οικονομικών τομέων της Βόρειας Μακεδονίας.

Σχεδόν 435.500 άτομα, από έναν πληθυσμό 2 εκατομμυρίων περίπου, εξασφαλίζουν το σύνολο ή μέρος του εισοδήματός τους από γεωργικές δραστηριότητες.

Τον Φεβρουάριο του 2020, ο μέσος μεικτός μηνιαίος μισθός σε αυτόν τον τομέα ήταν περίπου 500 ευρώ.

Ο γεωργικός τομέας υποστηρίζεται από ένα καλά αναπτυγμένο εκπαιδευτικό σύστημα που αποτελείται από 7 σχολές που ειδικεύονται στον γεωργικό τομέα. Επιπλέον, υπάρχουν δευτεροβάθμια σχολεία με υποκαταστήματα στη γεωργία και τη δασοκομία σε 10 πόλεις σε όλη τη Βόρεια Μακεδονία. Υπάρχουν, ωστόσο, και περιθώρια συνεργασίας και μεταφοράς τεχνογνωσίας, με στόχο τη βελτίωση της παραγωγικότητας και την ενσωμάτωση νέων τεχνολογιών στη γεωργική παραγωγή.

Το πρόβλημα της μετανάστευσης που παρατηρείται στις χώρες των Δυτικών Βαλκανίων συναντάται και στην περίπτωση της Βόρειας Μακεδονίας και αποτελεί αδήριτη ανάγκη η εφαρμογή πολιτικών που θα αυξήσουν τα κίνητρα, ώστε να παραμείνει το εργατικό δυναμικό στη χώρα.

Οι αγροτικές περιοχές αντιμετωπίζουν πολλές διαρθρωτικές και κοινωνικοοικονομικές προκλήσεις. Μεγάλες αγροτικές περιοχές παραμένουν ανεκμετάλλετες και υπάρχουν πόροι οι οποίοι δεν χρησιμοποιούνται, με αρνητικές οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές συνέπειες. Οι ευκαιρίες απασχόλησης στις αγροτικές περιοχές συρρικνώνονται και η γεωργία κυριαρχεί ως τομέας απασχόλησης. Όλοι αυτοί παράγοντες περιορίζουν τόσο τη δημιουργία θέσεων εργασίας σε αγροτικές περιοχές όσο και εν γένει την οικονομική ανάπτυξη. Η προσπάθεια βελτίωσης του οδικού δικτύου στις αγροτικές περιοχές έχει αναγνωριστεί ως υψηλή προτεραιότητα, τόσο στα πεδινά όσο και στα ορεινά χωριά. Η ποιότητα των φυσικών και κοινωνικών υποδομών στις αγροτικές περιοχές έχει βελτιωθεί κατά την τελευταία περίοδο, αλλά εξακολουθεί να μην είναι ικανοποιητική λόγω ανεπαρκών επενδύσεων στην ανάπτυξη και τη συντήρηση των υποδομών.

Η πρωτογενής γεωργική παραγωγή χαρακτηρίζεται από χαμηλή παραγωγικότητα και χαμηλά εισοδήματα. Οι περισσότεροι γεωργικοί παραγωγοί ασχολούνται αποκλειστικά με την παραγωγή τους και με μικρές πωλήσεις, ενώ καταγράφονται ως άνεργοι και δεν εμφανίζονται ως ενεργοί στην αγορά εργασίας.

Σύμφωνα με στοιχεία της εδώ Στατιστικής Υπηρεσίας, το μέσο μέγεθος των γεωργικών εκμεταλλεύσεων το 2016 ήταν 1,8 εκτάρια και 2,1 εκτάρια σε μονάδες κτηνοτροφίας. Το 2016, η προστιθέμενη αξία ανά γεωργικό εργαζόμενο, ως μέτρο της παραγωγικότητας της γεωργίας, ήταν 19.127 δηνάρια (περίπου 300 ευρώ), αποτελώντας τα 2/3 του μέσου όρου της ΕΕ των 29.425 ευρώ.

6. Επενδύσεις σε κέντρα αγορών και διανομής

Προκειμένου να εντατικοποιηθούν οι επενδυτικές δραστηριότητες για τη βελτίωση της φυσικής υποδομής στην εμπορία γεωργικών προϊόντων διατροφής, η Κυβέρνηση της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας παρέχει ελκυστικές τοποθεσίες στους ενδιαφερόμενους ξένους επενδυτές για την κατασκευή κέντρων αγοράς και διανομής, σε εκείνες τις αγροτικές περιοχές της χώρας που θεωρούνται ιδιαίτερης σημασίας για την παραγωγή φρέσκων φρούτων και λαχανικών.

7. Εσωτερική αγορά αγροδιατροφικών προϊόντων – Καταναλωτικές συνήθειες

Μια πρόσφατη έρευνα της Ομοσπονδίας Συνδικαλιστικών Οργανώσεων της Βόρειας Μακεδονίας (ΕΕΜ) έδειξε ότι οι πολίτες της Βόρειας Μακεδονίας δαπανούν περίπου το 41% των μηνιαίων εισοδημάτων τους για τρόφιμα, ποσοστό πολύ υψηλότερο από τον μέσο όρο στην ΕΕ, που κυμαίνεται μεταξύ 10% και 15%.

Βάσει στοιχείων της ως άνω έρευνας, τον Νοέμβριο του 2020 φαίνεται ότι το μέσο καταναλωτικό καλάθι μιας τετραμελούς οικογένειας στη Βόρεια Μακεδονία εκτιμάται στα 33.742 δηνάρια (περίπου 547 ευρώ), εκ των οποίων 14.149 δηνάρια (230 ευρώ) δαπανώνται σε τρόφιμα.

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι, από τις χώρες της ΕΕ, οι πολίτες της Ιρλανδίας δαπανούν μόνο το 8,6% του μηνιαίου προϋπολογισμού τους για τρόφιμα, ενώ οι πολίτες της Ρουμανίας δαπανούν για τρόφιμα το ένα τέταρτο του μηνιαίου προϋπολογισμού τους.

Το διατροφικό μοντέλο των πολιτών της Βόρειας Μακεδονίας είναι ανάλογο εκείνου των λαών της Μεσογείου. Σύμφωνα με τις διατροφικές οδηγίες για υγιεινό τρόπο διατροφής, που υπαγορεύονται από το Ινστιτούτο Δημόσιας Υγείας και υιοθετούνται από το Υπουργείο Υγείας της χώρας (από το 2014), συνίσταται στον πληθυσμό να καταναλώνει, ωμά φρούτα και λαχανικά, προϊόντα ολικής άλεσης, άπαχα γαλακτοκομικά και κρέας και να

περιορίζει στη διατροφή του τη ζάχαρη, το αλάτι και τα λίπη, ιδίως τα trans και τα κορεσμένα.

8. Σημαντικότεροι υποτομείς

Ο τομέας των αγροτικών τροφίμων αποτελεί σημαντικό πυλώνα της οικονομίας της Βόρειας Μακεδονίας. Ο γεωργικός τομέας συμβάλλει στο ακαθάριστο εθνικό προϊόν (ΑΕΠ) της χώρας σχεδόν 10% και είναι σχετικά σταθερός. Τα κύρια προϊόντα εξαγωγής από την Βόρεια Μακεδονία είναι ο καπνός, τα προϊόντα ζαχαροπλαστικής, τα φρέσκα και μεταποιημένα λαχανικά και φρούτα και το κρασί.

Σχεδόν το σύνολο της ακαθάριστης γεωργικής παραγωγής (70%) προέρχεται από την παραγωγή καλλιεργειών, όπου τα λαχανικά είναι οι κύριοι συντελεστές. Οι ντομάτες, οι πιπεριές και τα πεπόνια κυριαρχούν στην παραγωγή λαχανικών. Άλλα σημαντικά γεωργικά προϊόντα είναι τα φρούτα, τα δημητριακά, ο καπνός και τα σταφύλια για την παραγωγή κρασιού, καθώς και για άμεση κατανάλωση.

Η ζωική παραγωγή έχει μικρότερη σημασία. Η γαλακτοπαραγωγή με παραγωγή αγελαδινού γάλακτος κυριαρχεί σε αυτόν τον υποτομέα.

Ειδικότερα, οι σημαντικότεροι υποτομείς του αγροδιατροφικού τομέα στη Βόρεια Μακεδονία είναι οι ακόλουθοι:

8.1 Παραγωγή φρέσκων φρούτων και λαχανικών

Η παραγωγή νωπών οπωροκηπευτικών αποτελεί το 45,8% της γεωργικής παραγωγής στη χώρα και προσανατολίζεται στις εξαγωγές.

Σχεδόν το 80% της παραγωγής λαχανικών εξάγεται είτε ως φρέσκα, διατηρημένα είτε ως μεταποιημένα λαχανικά. Η παραγωγή φυτικών καλλιεργειών επικεντρώνεται στις νότιες και ανατολικές περιοχές της χώρας, λόγω του ευνοϊκού κλίματος. Πάνω από το 75% της παραγωγής είναι σε ανοικτά πεδία, 20% σε θερμοκήπια, και το υπόλοιπο σε θερμοκήπια. Οι πέντε κορυφαίες καλλιέργειες λαχανικών είναι πατάτες, πιπεριές, ντομάτες, λάχανα και πεπόνια.

8.2 Κονσερβοποιημένα φρούτα και λαχανικά

Η βιομηχανία επεξεργασίας τροφίμων στη Βόρεια Μακεδονία αποτελείται από 50 εταιρείες με ικανότητα επεξεργασίας περίπου 180.000 τόνων φρούτων και λαχανικών ετησίως.

Η βιομηχανία είναι προσανατολισμένη στις εξαγωγές, με πάνω από 80% της παραγωγής να πηγαίνει στην ΕΕ και τις γειτονικές αγορές ως φρέσκα προϊόντα για περαιτέρω επεξεργασία.

Οι σημαντικότερες πρώτες ύλες είναι οι κόκκινες πιπεριές, οι βιομηχανικές ντομάτες, τα βύσσινα, τα μήλα και τα δαμάσκηνα. Αν και η βιομηχανία είναι προσανατολισμένη στις εξαγωγές, με το 80% της παραγωγής να πηγαίνει στην ΕΕ και τις γειτονικές αγορές, υπάρχει παραδοσιακά χαμηλό επίπεδο αξιοποίησης της παραγωγικής ικανότητας. Τούτο αντικατοπτρίζει κυρίως την ασυνέχεια στον εφοδιασμό με ποιοτικές πρώτες ύλες και τις σταθερές συμβάσεις με τους προμηθευτές, την έλλειψη ειδικευμένων εργαζομένων και τη δύσκολη πρόσβαση στη χρηματοδότηση.

Σημαντικό επεξεργασμένο τρόφιμο είναι το “AYVAR” -πατέ κόκκινης πιπεριάς-, το οποίο έχει χαρακτηριστεί και ως προϊόν γεωγραφικής ένδειξης της Βόρειας Μακεδονίας.

8.3 Ζωική παραγωγή

Σημαντικά προϊόντα στην κατηγορία της ζωικής παραγωγής, προσανατολισμένα στις εξαγωγές, είναι τα αμνοερίφια. Τα αμνοερίφια εξάγονται κυρίως στις χώρες της ΕΕ, αντιπροσωπεύοντας περισσότερα από 10 εκατ. ευρώ σε έσοδα. Την τελευταία δεκαετία ενθαρρύνθηκε και η ανάπτυξη πτηνοτροφείων.

Η Βόρεια Μακεδονία παραμένει ένας από τους σημαντικούς παραγωγούς στην περιοχή με σημαντικές εξαγωγικές ευκαιρίες στις γειτονικές χώρες.

8.4 Βιομηχανία επεξεργασίας κρέατος

Η Βόρεια Μακεδονία έχει ανεπαρκή παραγωγή κρέατος και ο αριθμός των ζώων εκτροφής μειώνεται σε ετήσια βάση, σύμφωνα με τα στοιχεία της εδώ Στατιστικής Υπηρεσίας. Η χώρα ικανοποιεί το 50% της κατανάλωσης κρέατος μέσω εισαγωγών. Η βιομηχανία πουλερικών επικεντρώνεται στην παραγωγή αυγών. Υπάρχει πλεόνασμα αυγών, αλλά η παραγωγή κρέατος πουλερικών δεν επαρκεί για να ικανοποιήσει την τοπική αγορά νωπού κρέατος. Η εγχώρια βιομηχανία χοιρινού κρέατος ικανοποιεί το 90% της αγοράς νωπού κρέατος, αλλά η μεταποιητική βιομηχανία εισάγει σχεδόν το 100% των απαιτούμενων ποσοτήτων. Υπάρχει μια σημαντική έλλειψη βόειου κρέατος, καθώς το μεγαλύτερο μέρος των βοοειδών είναι αγελάδες γαλακτοπαραγωγής.

Λόγω της μεγάλης κατανάλωσης κρέατος στην περιοχή, υπάρχουν δυνατότητες επένδυσης στη βιομηχανία επεξεργασίας κρέατος, ειδικά των παρασκευασμάτων αρνίσιου κρέατος και τις πωλήσεις του στις αγορές της ΕΕ.

8.5 Βιομηχανικές καλλιέργειες και καπνός ανατολικού τύπου

Οι βιομηχανικές εκτάσεις περιλαμβάνουν 88% καπνό, 11,1% ηλίανθο και 1% παπαρούνα. Ο καπνός είναι η πιο σημαντική βιομηχανική καλλιέργεια και οι εγχώριες ποικιλίες έχουν συγκεκριμένη ανατολίτικη ποιότητα. Η παραγωγή καπνού βασίζεται στην καλλιέργεια ανατολικών αρωματικών καπνών με μικρά φύλλα.

Εκτιμάται ότι 42.620 νοικοκυριά ασχολούνται με την παραγωγή καπνού και ο αριθμός αυτός έχει αυξηθεί σημαντικά τα τελευταία χρόνια ως αποτέλεσμα των υψηλών κρατικών επιδοτήσεων στην παραγωγή αυτής της καλλιέργειας.

Η παραγωγή και η αγορά καπνού είναι συμβασιοποιημένη και ρυθμίζεται από αυστηρό θεσμικό πλαίσιο που έχει οριστεί με νόμο του κράτους. Η φετινή παραγωγή καπνού στη Βόρεια Μακεδονία ήταν αυξημένη (περίπου 26.000 τόνοι, ποικιλίας Prilep) σε σχέση με τις ποσότητες που μπορεί να απορροφήσει η διεθνή αγορά σε ετήσια βάση (22.000-23.000 τόνους), και σε συνδυασμό με τη χαμηλή ποιότητα των φετινών καπνών, λόγω των καιρικών συνθηκών, δημιουργήθηκαν σοβαρά προβλήματα διάθεσης του προϊόντος στην αγορά.

Στη Βόρεια Μακεδονία δραστηριοποιούνται οι εξής εταιρείες καπνού ελληνικών συμφερόντων: ΣΕΚΕ, ΜΙΣΙΡΙΑΝ και ΚΑΥΕΧ.

8.6 Βιομηχανία κρασιού

Η παραγωγή οίνου υψηλής ποιότητας διασφαλίζεται με συνεχείς ελέγχους των τύπων σταφυλιών, φυτειών αμπέλου, συγκομιδής και τη χρήση προηγμένων τεχνολογιών επεξεργασίας. Αυτές οι μέθοδοι καθιστούν τα κρασιά της Βόρειας Μακεδονίας πολύ ανταγωνιστικά στις διεθνείς αγορές. Το κρασί είναι ένα από τα πιο σημαντικά προϊόντα εξαγωγής, τόσο στην περιοχή όσο και στις χώρες της ΕΕ.

Επί του παρόντος, υπάρχουν 76 καταχωρισμένα οινοποιεία που βρίσκονται στις κύριες περιοχές παραγωγής σταφυλιών στη Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας. Η μέση ετήσια παραγωγή κρασιού κυμαίνεται μεταξύ 110 και 120 εκατομμύρια λίτρα.

Ωστόσο, η τάση στην παραγωγή κρασιού δείχνει μια ορισμένη μείωση της ποσότητας, λόγω του γεγονότος ότι οι περισσότερες από τις μικρότερες οντότητες εστιάζουν στην παραγωγή εμφιαλωμένου ποιοτικού οίνου.

Η Δημοκρατία της Βόρειας Μακεδονίας είναι καθαρός εξαγωγέας κρασιού, εξ ου και ο οίνος αντιμετωπίζεται ως στρατηγικό προϊόν εξαγωγής για τη χώρα. Όσον αφορά στη συνολική εξαγωγική αξία των γεωργικών προϊόντων, η εξαγωγή κρασιού κατέχει τη δεύτερη θέση, αμέσως μετά τον καπνό. Η συνολική εξαγωγή κρασιού το 2017 έφτασε τα 749.853 εκατόλιτρα με αξία 46,0 εκατομμύρια ευρώ, με πτώση -3% κατ'όγκο και -3,6% σε σχέση με το 2016.

8.7 Βιολογικά τρόφιμα

Η Βόρεια Μακεδονία έχει δυνατότητες ανάπτυξης του βιολογικού τομέα, λαμβάνοντας υπόψη την εκτεταμένη παραδοσιακή γεωργική παραγωγή και τις ευνοϊκές κλιματολογικές και εδαφικές συνθήκες.

Είναι από τις περιοχές στις οποίες θα μπορούσε να αναπτυχθεί η βιολογική γεωργία, καθώς οι παραδοσιακές μέθοδοι στη γεωργική παραγωγή εξακολουθούν να χρησιμοποιούνται, τα συνθετικά λιπάσματα και τα φυτοφάρμακα χρησιμοποιούνται ήδη με μέτρο και μεγάλες περιοχές είναι απαλλαγμένες από ρύπανση.

Από το 2009, η χώρα υιοθέτησε έναν νόμο για τη βιολογική γεωργική παραγωγή, ο οποίος εναρμονίζεται με τους κανονισμούς της ΕΕ. Η βιολογική γεωργία είναι τομέας ανάπτυξης και ενδιαφέροντος τόσο από εγχώριες όσο και από ξένες αγορές. Τα τελευταία χρόνια σημειώθηκε αξιοσημείωτη τάση ανάπτυξης, τόσο από την επιφάνεια των οπωρώνων που πιστοποιήθηκαν για βιολογική παραγωγή, όσο και από τον αριθμό των οντοτήτων. Οι εγγεγραμμένοι φορείς στο σύστημα της βιολογικής γεωργικής παραγωγής της χώρας παράγουν συνήθως κρέας, γαλακτοκομικά, μέλι, δημητριακά, βιομηχανικά φυτά, λάδι, κρασί, φρούτα και λαχανικά.

8.8 Αγορά σιτηρών

Η Βόρεια Μακεδονία εισάγει τα περισσότερα από τα σιτηρά της. Υπάρχει ανεπαρκής εγχώρια παραγωγή καλαμποκιού. Η χώρα εισάγει το ένα τρίτο του σιταριού που καταναλώνει κάθε χρόνο. Δεν υπάρχει παραγωγή σπόρων σόγιας και η τροφοδοσία γευμάτων σόγιας συνήθως από τις ΗΠΑ, αγοράζεται μέσω Ελλάδας, Σερβίας και Ουγγαρίας από μεγάλες εκμεταλλεύσεις και παραγωγούς συμπυκνωμάτων. Υπάρχει υψηλή ζήτηση πρωτεϊνικών γευμάτων, αλλά η αγορά είναι ευαίσθητη στις τιμές. Από το 2013, η Βόρεια Μακεδονία τροποποίησε τη νομοθεσία της για να εμποδίσει τη χρήση γενετικά τροποποιημένων προϊόντων στις ζωτροφές.

9. Εξωτερικό Εμπόριο αγροδιατροφικών προϊόντων

Στο παράρτημα παρατίθενται αναλυτικοί πίνακες με στοιχεία εισαγωγών και εξαγωγών για τα έτη 2015 - 2020 σε αξία και ποσότητα, βάση των προσωρινών στοιχείων της εδώ Στατιστικής Υπηρεσίας, κατόπιν επεξεργασίας του Γραφείου ΟΕΥ-Σκοπίων.

Από τη μελέτη των στοιχείων προκύπτουν τα ακόλουθα συμπεράσματα:

- Κατά την τελευταία εξαετία, το μερίδιο των εισαγωγών του αγροδιατροφικού τομέα (Κωδ. Σ.Ο. 01-24) το σύνολο των εισαγωγών της χώρας ξεπερνά το 10%. Ειδικότερα για το έτος 2020, το μερίδιο του εν λόγω τομέα φτάνει το 10,8% του συνόλου των εισαγωγών.

- Η ετήσια μεταβολή των εισαγωγών του αγροδιατροφικού τομέα το 2020, έτος κρίσιμο εξ αιτίας της πανδημίας Covid-19, ήταν μόλις -1,7%, ενώ στο σύνολο των εισαγωγών, η ετήσια πτώση ήταν στο -10,3%, κατά την ίδια περίοδο. Αυτό υποδηλώνει, κατά κάποιον τρόπο, την ανελαστικότητα της ζήτησης αυτών των προϊόντων αλλά και την προσπάθεια του κράτους να προστατεύσει τη λειτουργία της εφοδιαστικής αλυσίδας, ακόμη και υπό συνθήκες κρίσεως.
- Από τις επιμέρους ομάδες προϊόντων (2ψηφιας κωδικοποίησης), οι ομάδες με το μεγαλύτερο μερίδιο ως προς την συνολική αξία των εισαγωγών του αγροδιατροφικού τομέα είναι οι ακόλουθες:
  - (02) - Κρέατα και παρασκευάσματα αυτών, με μερίδιο 13% επί του συνόλου
  - (21) - Διάφορα παρασκευάσματα διατροφής, 10,4% επί του συνόλου
  - (04) - Γαλακτοκομικά προϊόντα, 7,4% επί του συνόλου
- Η Ελλάδα είναι μεταξύ των σημαντικότερων χωρών προμηθευτών της αγοράς της Δημοκρατίας της Βόρειας Μακεδονίας σε αγροδιατροφικά προϊόντα, η έκτη κατά σειρά, βάσει στοιχείων του 2020.

10. Χώρες εξαγωγής προϊόντων

Οι κορυφαίες αγορές για τις εξαγωγές γεωργικών προϊόντων και τροφίμων της Βόρειας Μακεδονίας είναι οι αγορές των κρατών μελών της ΕΕ (50,5% των συνολικών εξαγωγών, συμπεριλαμβανομένης της Ελλάδας 16,6%, της Γερμανίας 13,7%, και της Κροατίας 13%), και των χωρών της CEFTA (31,31%).

Τα κύρια προϊόντα εξαγωγής από τη Βόρεια Μακεδονία είναι ο καπνός, τα προϊόντα ζαχαροπλαστικής, τα φρέσκα και μεταποιημένα λαχανικά και φρούτα και το κρασί.

11. Προγράμματα και φορείς υποστήριξης του αγροτικού τομέα

Η διαδικασία ένταξης της Βόρειας Μακεδονίας στην ΕΕ κινητοποιεί σημαντικούς πόρους τεχνικής βοήθειας και επενδυτικής στήριξης για τον τομέα, σύμφωνα με τα ευρωπαϊκά προγράμματα και τα ευρωπαϊκά ταμεία. Επίσης, η ίδια η Κυβέρνηση αξιοποιώντας εθνικούς πόρους, προσπαθεί να στηρίξει τη γεωργία και την αγροτική ανάπτυξη, με την παροχή οικονομικής βοήθειας.

Στόχος είναι η εντατικοποίηση των διαδικασιών για την επίτευξη υψηλότερου ανταγωνισμού μέσω της τήρησης των προτύπων της ΕΕ για την ποιότητα, την υγεία, την ασφάλεια των τροφίμων, την υγεία των ζώων και το περιβάλλον, τη βιώσιμη διαχείριση των φυσικών πόρων και τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης στις αγροτικές περιοχές και την αγροτική οικονομία.

Μεταξύ των φορέων, ενδεικτικά, αναφέρεται ο Οργανισμός Οικονομικής Στήριξης της Γεωργίας και της Αγροτικής Ανάπτυξης (AFSARD) της Βόρειας Μακεδονίας, ο οποίος υλοποιεί Προγράμματα Χρηματοοικονομικής Υποστήριξης της Γεωργίας και της Αγροτικής Ανάπτυξης. Επίσης, λειτουργεί ως φορέας διαχείρισης έργων, προγραμμάτων και δράσεων που χρηματοδοτούνται από την Ευρωπαϊκή Ένωση μέσω του Μέσου Προενταξιακής Βοήθειας της ΕΕ στον τομέα της αγροτικής ανάπτυξης (IPARD). (βλ. ενημερωτικά τους ακόλουθους συνδέσμους: http://www.ipardpa.gov.mk/Root/default_eng.asp, <https://ipard.gov.mk/en/home/>)

Πρόσφατα ο AFSARD ανακοίνωσε χρηματοδότηση από το μέτρο «Επενδύσεις σε υλικά μέσα εκσυγχρονισμού των γεωργικών επιχειρήσεων» από το Πρόγραμμα IPARD 2 το οποίο βρίσκεται στο τελικό στάδιο. "Περίπου 350 αιτήσεις εγκρίθηκαν με αυτή τη διαδικασία, για την παροχή περίπου 9,2 εκατ. ευρώ. Τα χρήματα θα διατεθούν με τη μορφή επιχορηγήσεων, για την κάλυψη του 60% των δαπανών για επενδύσεις, ή του 65% για νέους γεωργούς, ή του 70% για γεωργικές επιχειρήσεις που βρίσκονται σε ορεινές περιοχές", σύμφωνα με σχετική ανακοίνωση του φορέα και του Διευθυντή του AFSARD κ. Nikica Bacovski.

12. Διαρθρωτικά προβλήματα και αδυναμίες

Το Οικονομικό Επιμελητήριο της Βόρειας Μακεδονίας (SKCM) ενημέρωσε ότι ο τομέας παραγωγής τροφίμων αντιμετώπισε απώλειες μεταξύ 40% και 60% το 2020 λόγω της πανδημίας COVID-19.

"Οι αγρότες και οι γεωργικές εταιρείες που ασχολούνται με την παραγωγή τροφίμων αντιμετώπισαν σοβαρές προκλήσεις με την εισαγωγή και εξαγωγή τροφίμων και υλικών. Ο αγρότης ήδη αντιμετώπιζε προβλήματα σε αυτή την περιοχή, ακόμη και πριν από την πανδημία, και τώρα, με τον COVID-19, τα προβλήματα αυτά έγιναν ακόμα πιο περίπλοκα", δήλωσε ο κ. Ristovski. Η κα Vaska Mojsovska από την Εθνική Ομοσπονδία Αγροτών δήλωσε ότι ζήτησαν βοήθεια από το κράτος προκειμένου να αμβλύνουν το πλήγμα της πανδημίας για τις επιχειρήσεις παραγωγής τροφίμων.

Πρόσφατα, ο Υπουργός Γεωργίας κ. Arjanit Hoxha δήλωσε ότι η Κυβέρνηση θα παράσχει 150 εκατ. ευρώ επιδοτήσεων και παρεμβατικών μέτρων για τον γεωργικό τομέα, συμπεριλαμβανομένης της παραγωγής τροφίμων.

Παράλληλα σημειώνεται ότι, μεταξύ των μέτρων του 5^{ου} οικονομικού πακέτου για την τόνωση της οικονομίας της Βόρειας Μακεδονίας είναι και η οικονομική υποστήριξη των καπνοκαλλιεργητών, για την αντιμετώπιση των επιπτώσεων στις μεταφορές και στο εμπόριο, καθώς και στην κατανάλωση προϊόντων καπνού παγκοσμίως. Η αξία αυτού του μέτρου είναι 307,5 εκατ. δηνάρια για το 2021.

13. Συμπέρασμα - Ευκαιρίες επιχειρηματικής δραστηριοποίησης

Δεδομένης της διασύνδεσης των οικοσυστημάτων και της άμεσης γειννίασης της Ελλάδος με τη Βόρεια Μακεδονία, θεωρούμε ότι υπάρχουν ευκαιρίες τόσο όσον αφορά στο εμπόριο αγροδιατροφικών προϊόντων και υπηρεσιών, όσο και ως προς την ανάπτυξη κοινών επενδυτικών δράσεων επιχειρήσεων ελληνικών συμφερόντων στον εν λόγω κλάδο.

Επιπλέον, η εγχώρια παραγωγή γεωργικών μηχανημάτων είναι ελάχιστη και η αγορά βασίζεται στις εισαγωγές. Υπάρχουν σημαντικές ευκαιρίες για τις επιχειρήσεις στον τομέα της αγροτικής βιομηχανίας για εξοπλισμό που θα προσδώσουν αξία στον τομέα της μεταποίησης τροφίμων, όπως ο εξοπλισμός εμφιάλωσης, συσκευασίας και διύλισης. Οι ειδικοί έχουν επίσης εντοπίσει προβλήματα όσον αφορά στην επεξεργασία αποβλήτων και τη διάθεση απορριμμάτων, την υγιεινή και την τήρηση των περιβαλλοντικών προτύπων.

Βασική προϋπόθεση είναι η συστηματική μελέτη και η μεθοδική προσέγγιση της αγοράς, από τους ενδιαφερόμενους Έλληνες επιχειρηματίες, προκειμένου να εξασφαλίσουν μακροχρόνιες και σταθερές συνεργασίες. Συνιστάται η επιτόπια επίσκεψη και γνωριμία με εισαγωγείς και δυνητικούς συνεργάτες, αφού προηγηθεί τηλεφωνική ή μέσω e-mail επικοινωνία για καθορισμό συνάντησης με εισαγωγείς και δυνητικούς συνεργάτες. Η πρόσβαση στη χώρα είναι εύκολη από την Ελλάδα, τόσο οδικώς, όσο και αεροπορικώς (λειτουργεί απ' ευθείας πτήση της AEGEAN δυο φορές την εβδομάδα). Υπό συνθήκες COVID-19, όπου έχουν περιοριστεί οι δια ζώσεις επαφές, εναλλακτικός τρόπος είναι η διαδικτυακή επικοινωνία.

Λαμβάνοντας υπόψη την τεχνογνωσία και την εμπειρία που διαθέτει η Ελλάδα στον αγροδιατροφικό τομέα, καθώς και τον πρωταγωνιστικό ρόλο τον οποίο εμμέσως διαδραματίζει στην ευρύτερη περιοχή των Δυτικών Βαλκανίων, τόσο όσον αφορά στην πορεία των χωρών της περιοχής προς την Ευρωπαϊκή Ολοκλήρωση και την ένταξη τους στην ΕΕ, όσο και ως προς την επενδυτική δραστηριότητα ελληνικών επιχειρήσεων στις γειτονικές χώρες, κρίνουμε ότι ο αγροδιατροφικός τομέας αποτελεί έναν σημαντικό κλάδο

της οικονομίας που ενδείκνυται για την περαιτέρω ανάπτυξη της διμερούς εμπορικής και οικονομικής συνεργασίας μεταξύ Ελλάδος και Βόρειας Μακεδονίας.

Ως προς το διμερές εμπόριο αγροδιατροφικών προϊόντων, η αγορά της Βόρειας Μακεδονίας αν και μικρού μεγέθους, αποτελεί μια εγγύς και εύκολα προσβάσιμη χώρα με ένα ώριμο καταναλωτικό κοινό απέναντι στα ελληνικά προϊόντα. Αυτό οφείλεται στην εξοικείωση των καταναλωτών με τις ελληνικές διατροφικές συνήθειες, που προσομοιάζουν με τις δικές τους.

Υπάρχουν δυνατότητες τοποθέτησης ελληνικών γεωργικών εργαλείων, μηχανημάτων, σπόρων και φυτορειών στην τοπική αγορά, καθώς και διαφοροποιημένων ή premium βρώσιμων ελληνικών αγροτικών προϊόντων. Η αγοραστική δύναμη των καταναλωτών στη Βόρεια Μακεδονία είναι χαμηλότερη από τον μέσο όρο των κ-μ της ΕΕ, ωστόσο θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η άτυπη οικονομία και η παραοικονομία, που προσεγγίζουν το 35-40% του ΑΕΠ και διαφοροποιεί τα επίσημα στοιχεία των δυνατοτήτων κατανάλωσης της χώρας.

Όσον αφορά στο προφίλ του καταναλωτή στη Βόρεια Μακεδονία σημειώνεται ότι η σταδιακή ανάπτυξη του λιανικού εμπορίου, η εμφάνιση μεγάλων αλυσίδων σουπερμάρκετ και εμπορικών κέντρων, συνέβαλαν στην αλλαγή των καταναλωτικών προτιμήσεων με κριτήριο την ποιότητα και τη “μόδα” για τα μεσαία εισοδήματα (πχ. επιλογές τροφίμων με περιεκτικότητα υψηλών πρωτεϊνών ή χωρίς γλουτένη κ.α.) και τη χαμηλή τιμή για τα χαμηλά εισοδήματα.

Όσον αφορά στην πρόσβαση στην αγορά, δεν θεωρείται ιδιαίτερα προστατευτική (με εξαιρέσεις, όπως επί παραδείγματι ο τομέας του οίνου) και εν γένει δεν παρατηρούνται γραφειοκρατικές ή μη γραφειοκρατικές διαδικασίες, οι οποίες να λειτουργούν αποτρεπτικά στο εξωτερικό εμπόριο. Ειδικότερα, τα φυτοϋγειονομικά και κτηνιατρικά πιστοποιητικά είναι συμβατά με τα ευρωπαϊκά και συνεπώς δεν υφίστανται ιδιαίτερα προβλήματα στον τομέα αυτό. Επίσης, σε γενικές γραμμές, δεν υπάρχουν ιδιαίτερες προδιαγραφές για τις ετικέτες ή τη συσκευασία προϊόντων.

Εν κατακλείδι, για τις ελληνικές επιχειρήσεις που επιδιώκουν να δραστηριοποιηθούν στη γειτονική αγορά και να εντοπίσουν δυνητικούς εμπορικούς εταίρους, ο ρόλος του Γραφείου Οικονομικών και Εμπορικών Υποθέσεων της Πρεσβείας της Ελλάδος στα Σκόπια, είναι σημαντικός, καθώς αποτελεί τον μοναδικό εξειδικευμένο επίσημο ελληνικό φορέα, ο οποίος δύναται να αναδείξει επιχειρηματικές ευκαιρίες και να επιστήσει την προσοχή για την αποφυγή ενδεχόμενων επιχειρηματικών κινδύνων προς τις ενδιαφερόμενες ελληνικές επιχειρήσεις, καθώς διαθέτει επιτόπια γνώση και άποψη της αγοράς. Παράλληλα, συντάσσει και επικαιροποιεί, ανά τακτά χρονικά διαστήματα, επιχειρηματικούς καταλόγους για την ανεύρεση δυνητικών συνεργατών. Μέσω του Γραφείου ΟΕΥ, παρέχεται η δυνατότητα στην ελληνική επιχείρηση να συγκεντρώσει ένα

πολύτιμο πληροφοριακό υλικό για την αγορά της Βόρειας Μακεδονίας, ως βάση για την περαιτέρω διερεύνηση δυνατότητας επιχειρηματικής δραστηριοποίησης.

Πηγές

- Στατιστική Υπηρεσία της Βόρειας Μακεδονίας (SSO)
- Οργανισμός Οικονομικής Στήριξης της Γεωργίας & της Αγροτικής Ανάπτυξης (AFSARD)
- Υπουργείο Γεωργίας, Δασών & Υδάτινων Πόρων της Βόρειας Μακεδονίας (MZSV)
- Οικονομικό Επιμελητήριο της Βόρειας Μακεδονίας (SKCM)
- Αντιπροσωπεία της ΕΕ στα Σκόπια
- Παγκόσμιος Οργανισμός Τροφίμων (FAO)
- Παγκόσμια Τράπεζα (WB)

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΩΝ ΠΙΝΑΚΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ (κωδ. Σ.Ο. 01-24/αξία)

Ονοματολογία 2ψήφιου κωδικού ΣΟ	Αξία σε χιλ. EUR						Μερίδιο %						Μεταβολή %				
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ	5.801.144	6.176.518	6.834.891	7.676.329	8.463.171	7.594.537							6,5	10,7	12,3	10,3	-10,3
ΣΥΝΟΛΟ εισαγωγών κωδ. 01-24	696.160	713.748	755.741	787.587	832.097	818.007	12,0	11,6	11,1	10,3	9,8	10,8	2,5	5,9	4,2	5,7	-1,7
01 ΖΩΑ ΖΩΝΤΑΝΑ	2.286	4.014	3.097	2.625	4.587	3.320	0,3	0,6	0,4	0,3	0,6	0,4	75,6	-22,8	-15,3	74,8	-27,6
02 ΚΡΕΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΡΟΪΟΝΤΑ ΣΦΑΓΙΩΝ, ΒΡΩΣΙΜΑ	99.861	94.747	107.447	112.220	117.927	106.358	14,3	13,3	14,2	14,2	14,2	13,0	-5,1	13,4	4,4	5,1	-9,8
03 ΨΑΡΙΑ ΚΑΙ ΜΑΛΑΚΟΣΤΡΑΚΑ, ΜΑΛΑΚΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ ΥΔΡΟΒΙΑ	10.603	10.270	12.375	15.513	15.961	14.647	1,5	1,4	1,6	2,0	1,9	1,8	-3,1	20,5	25,4	2,9	-8,2
04 ΓΑΛΑ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΑΣ. ΑΥΓΑ ΠΤΗΝΩΝ. ΜΕΛΙ ΦΥΣΙΚΟ. ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΒΡΩΣΙΜΑ ΖΩΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ, ΠΟΥ ΔΕΝ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΝΤΑΙ ΟΥΤΕ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΑΛΛΟΥ	40.951	41.761	45.883	53.915	62.362	60.711	5,9	5,9	6,1	6,8	7,5	7,4	2,0	9,9	17,5	15,7	-2,6
05 ΑΛΛΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΖΩΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ, ΠΟΥ ΔΕΝ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΝΤΑΙ ΟΥΤΕ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΑΛΛΟΥ	1.879	1.794	1.947	2.541	2.106	2.095	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	-4,5	8,5	30,5	-17,1	-0,5
06 ΦΥΤΑ ΖΩΝΤΑΝΑ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΗΣ ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ	7.183	6.770	7.559	8.361	7.774	8.250	1,0	0,9	1,0	1,1	0,9	1,0	-5,7	11,6	10,6	-7,0	6,1
07 ΛΑΧΑΝΙΚΑ, ΦΥΤΑ, ΡΙΖΕΣ ΚΑΙ ΚΟΝΔΥΛΟΙ, ΒΡΩΣΙΜΑ	13.047	13.420	17.548	17.509	18.585	20.496	1,9	1,9	2,3	2,2	2,2	2,5	2,9	30,8	-0,2	6,1	10,3

08	ΚΑΡΠΟΙ ΚΑΙ ΦΡΟΥΤΑ ΒΡΩΣΙΜΑ, ΦΛΟΥΔΕΣ ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΩΝ Ή ΠΕΠΟΝΙΩΝ	37.452	40.448	42.165	43.589	44.274	48.112	5,4	5,7	5,6	5,5	5,3	5,9	8,0	4,2	3,4	1,6	8,7
09	ΚΑΦΕΣ, ΤΣΑΪ, ΜΑΤΕ ΚΑΙ ΜΠΑΧΑΡΙΚΑ	23.940	24.121	26.811	25.606	25.790	23.047	3,4	3,4	3,5	3,3	3,1	2,8	0,8	11,2	-4,5	0,7	-10,6
10	ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ	31.236	24.066	30.212	27.613	31.103	32.309	4,5	3,4	4,0	3,5	3,7	3,9	-23,0	25,5	-8,6	12,6	3,9
11	ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΑΛΕΥΡΟΠΟΙΙΑΣ. ΒΥΝΗ. ΑΜΥΛΑ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ. ΙΝΟΥΛΙΝΗ. ΓΛΟΥΤΕΝΗ ΑΠΟ ΣΙΤΑΡΙ	21.171	20.723	21.154	21.815	24.449	20.637	3,0	2,9	2,8	2,8	2,9	2,5	-2,1	2,1	3,1	12,1	-15,6
12	ΣΠΕΡΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΙ ΕΛΑΙΩΔΕΙΣ. ΣΠΕΡΜΑΤΑ, ΣΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΚΑΡΠΟΙ. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΦΥΤΑ. ΑΧΥΡΑ ΚΑΙ ΧΟΡΤΟΝΟΜΕΣ	19.154	20.858	18.138	17.938	18.393	18.910	2,8	2,9	2,4	2,3	2,2	2,3	8,9	-13,0	-1,1	2,5	2,8
13	ΓΟΜΕΣ, ΡΗΤΙΝΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΧΥΜΟΙ ΚΑΙ ΕΚΧΥΛΙΣΜΑΤΑ ΦΥΤΙΚΑ	1.478	1.876	1.981	2.105	2.585	2.103	0,2	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	26,9	5,6	6,3	22,8	-18,6
14	ΠΛΕΚΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ, ΠΟΥ ΔΕΝ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΝΤΑΙ ΟΥΤΕ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΑΛΛΟΥ	76	62	48	35	48	37	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-18,7	-21,6	-27,5	37,6	-24,1
15	ΛΙΠΗ ΚΑΙ ΛΑΔΙΑ ΖΩΙΚΑ Ή ΦΥΤΙΚΑ. ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΣΠΑΣΗΣ ΑΥΤΩΝ. ΛΙΠΗ ΒΡΩΣΙΜΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΜΕΝΑ. ΚΕΡΙΑ ΖΩΙΚΗΣ Ή ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	57.996	59.150	50.237	50.990	51.133	55.248	8,3	8,3	6,6	6,5	6,1	6,8	2,0	-15,1	1,5	0,3	8,0
16	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΚΡΕΑΤΩΝ, ΨΑΡΙΩΝ Ή ΜΑΛΑΚΟΣΤΡΑΚΩΝ, ΜΑΛΑΚΙΩΝ Ή ΑΛΛΩΝ ΑΣΠΟΝΔΥΛΩΝ ΥΔΡΟΒΙΩΝ	32.874	32.385	34.273	35.162	37.809	37.399	4,7	4,5	4,5	4,5	4,5	4,6	-1,5	5,8	2,6	7,5	-1,1
17	ΖΑΧΑΡΑ ΚΑΙ ΖΑΧΑΡΩΔΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ	37.121	44.018	45.730	37.142	38.780	40.113	5,3	6,2	6,1	4,7	4,7	4,9	18,6	3,9	-18,8	4,4	3,4
18	ΚΑΚΑΟ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΑΥΤΟΥ	37.557	40.783	42.195	44.788	47.092	44.937	5,4	5,7	5,6	5,7	5,7	5,5	8,6	3,5	6,1	5,1	-4,6

19	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ, ΤΑ ΑΛΕΥΡΙΑ, ΤΑ ΑΜΥΛΛΑ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ Ή ΤΟ ΓΑΛΑ. ΕΙΔΗ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ	41.720	44.709	47.089	51.562	55.396	56.977	6,0	6,3	6,2	6,5	6,7	7,0	7,2	5,3	9,5	7,4	2,9
20	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ, ΚΑΡΠΩΝ ΚΑΙ ΦΡΟΥΤΩΝ Ή ΑΛΛΩΝ ΜΕΡΩΝ ΦΥΤΩΝ	27.570	28.880	31.432	32.933	33.958	32.822	4,0	4,0	4,2	4,2	4,1	4,0	4,8	8,8	4,8	3,1	-3,3
21	ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ	57.109	61.799	67.664	74.628	81.503	85.339	8,2	8,7	9,0	9,5	9,8	10,4	8,2	9,5	10,3	9,2	4,7
22	ΠΟΤΑ, ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΑ ΥΓΡΑ ΚΑΙ ΕΙΔΗ	33.060	35.383	38.314	42.041	48.141	43.731	4,7	5,0	5,1	5,3	5,8	5,3	7,0	8,3	9,7	14,5	-9,2
23	ΥΠΟΛΕΙΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ ΤΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ. ΤΡΟΦΕΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΕΝΕΣ ΓΙΑ ΖΩΑ	32.739	23.182	24.890	26.110	26.294	32.896	4,7	3,2	3,3	3,3	3,2	4,0	-29,2	7,4	4,9	0,7	25,1
24	ΚΑΠΝΑ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ	28.095	38.530	37.550	40.847	36.044	27.514	4,0	5,4	5,0	5,2	4,3	3,4	37,1	-2,5	8,8	-11,8	-23,7

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ (κωδ. Σ.Ο. 01-24/ποσότητα)

Όνοματολογία 2ψήφιου κωδικού ΣΟ	Ποσότητα σε χιλ. KG						Μερίδιο %						Μεταβολή %				
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ	6.217.619	6.165.135	6.003.288	6.361.348	7.407.204	6.954.900							-0,8	-2,6	6,0	16,4	-6,1
ΣΥΝΟΛΟ εισαγωγών κωδ. 01-24	922.045	826.841	884.203	890.074	925.801	969.770	14,8	13,4	14,7	14,0	12,5	13,9	10,3	6,9	0,7	4,0	4,7
01 ΖΩΑ ΖΩΝΤΑΝΑ	609	982	713	859	1.497	1.031	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,1	61,4	-27,4	20,4	74,3	-31,1
02 ΚΡΕΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΡΟΪΟΝΤΑ ΣΦΑΓΙΩΝ, ΒΡΩΣΙΜΑ	63.178	61.312	64.164	67.403	67.136	64.065	6,9	7,4	7,3	7,6	7,3	6,6	-3,0	4,7	5,0	-0,4	-4,6

03	ΨΑΡΙΑ ΚΑΙ ΜΑΛΑΚΟΣΤΡΑΚΑ, ΜΑΛΑΚΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ ΥΔΡΟΒΙΑ	5.367	5.180	5.884	6.870	6.601	6.857	0,6	0,6	0,7	0,8	0,7	0,7	-3,5	13,6	16,8	-3,9	3,9
04	ΓΑΛΑ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΑΣ. ΑΥΓΑ ΠΤΗΝΩΝ. ΜΕΛΙ ΦΥΣΙΚΟ. ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΒΡΩΣΙΜΑ ΖΩΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ, ΠΟΥ ΔΕΝ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΝΤΑΙ ΟΥΤΕ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΑΛΛΟΥ	36.856	36.098	34.512	47.019	63.821	62.828	4,0	4,4	3,9	5,3	6,9	6,5	-2,1	-4,4	36,2	35,7	-1,6
05	ΑΛΛΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΖΩΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ, ΠΟΥ ΔΕΝ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΝΤΑΙ ΟΥΤΕ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΑΛΛΟΥ	1.471	1.508	1.412	1.559	1.392	1.375	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1	2,5	-6,3	10,4	-10,7	-1,2
06	ΦΥΤΑ ΖΩΝΤΑΝΑ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΗΣ ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ	9.489	9.655	12.017	10.228	9.059	9.563	1,0	1,2	1,4	1,1	1,0	1,0	1,8	24,5	-14,9	-11,4	5,6
07	ΛΑΧΑΝΙΚΑ, ΦΥΤΑ, ΡΙΖΕΣ ΚΑΙ ΚΟΝΔΥΛΟΙ, ΒΡΩΣΙΜΑ	25.004	23.729	34.859	32.644	34.717	40.087	2,7	2,9	3,9	3,7	3,7	4,1	-5,1	46,9	-6,4	6,3	15,5
08	ΚΑΡΠΟΙ ΚΑΙ ΦΡΟΥΤΑ ΒΡΩΣΙΜΑ, ΦΛΟΥΔΕΣ ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΩΝ Ή ΠΕΠΟΝΙΩΝ	58.952	70.033	64.657	70.116	65.689	80.690	6,4	8,5	7,3	7,9	7,1	8,3	18,8	-7,7	8,4	-6,3	22,8
09	ΚΑΦΕΣ, ΤΣΑΪ, ΜΑΤΕ ΚΑΙ ΜΠΑΧΑΡΙΚΑ	8.960	9.508	9.366	9.547	10.125	8.937	1,0	1,1	1,1	1,1	1,1	0,9	6,1	-1,5	1,9	6,1	-11,7
10	ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ	163.155	131.160	163.952	139.938	154.344	159.839	17,7	15,9	18,5	15,7	16,7	16,5	-19,6	25,0	-14,6	10,3	3,6
11	ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΑΛΕΥΡΟΠΟΙΑΣ. ΒΥΝΗ. ΑΜΥΛΑ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ. ΙΝΟΥΛΙΝΗ. ΓΛΟΥΤΕΝΗ ΑΠΟ ΣΙΤΑΡΙ	69.100	76.773	75.024	72.435	74.497	64.139	7,5	9,3	8,5	8,1	8,0	6,6	11,1	-2,3	-3,5	2,8	-13,9
12	ΣΠΕΡΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΙ ΕΛΑΙΩΔΕΙΣ. ΣΠΕΡΜΑΤΑ, ΣΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΚΑΡΠΟΙ. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΦΥΤΑ. ΑΧΥΡΑ ΚΑΙ ΧΟΡΤΟΝΟΜΕΣ	13.308	17.681	15.301	17.225	13.002	11.866	1,4	2,1	1,7	1,9	1,4	1,2	32,9	-13,5	12,6	-24,5	-8,7
13	ΓΟΜΕΣ, ΡΗΤΙΝΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΧΥΜΟΙ ΚΑΙ ΕΚΧΥΛΙΣΜΑΤΑ ΦΥΤΙΚΑ	177	187	167	177	194	171	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	5,6	-10,5	5,7	9,6	-12,0

14	ΠΛΕΚΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ, ΠΟΥ ΔΕΝ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΝΤΑΙ ΟΥΤΕ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΑΛΛΟΥ	360	291	181	154	158	85	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-19,2	-37,7	-15,0	2,5	-46,1
15	ΛΙΠΗ ΚΑΙ ΛΑΔΙΑ ΖΩΙΚΑ Ή ΦΥΤΙΚΑ. ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΣΠΑΣΗΣ ΑΥΤΩΝ. ΛΙΠΗ ΒΡΩΣΙΜΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΜΕΝΑ. ΚΕΡΙΑ ΖΩΙΚΗΣ Ή ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	71.515	68.369	56.113	63.933	66.187	62.722	7,8	8,3	6,3	7,2	7,1	6,5	-4,4	-17,9	13,9	3,5	-5,2
16	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΚΡΕΑΤΩΝ, ΨΑΡΙΩΝ Ή ΜΑΛΑΚΟΣΤΡΑΚΩΝ, ΜΑΛΑΚΙΩΝ Ή ΑΛΛΩΝ ΑΣΠΟΝΔΥΛΩΝ ΥΔΡΟΒΙΩΝ	11.240	11.495	12.131	11.887	12.606	12.152	1,2	1,4	1,4	1,3	1,4	1,3	2,3	5,5	-2,0	6,1	-3,6
17	ΖΑΧΑΡΑ ΚΑΙ ΖΑΧΑΡΩΔΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ	94.040	93.177	103.419	96.981	92.887	97.593	10,2	11,3	11,7	10,9	10,0	10,1	-0,9	11,0	-6,2	-4,2	5,1
18	ΚΑΚΑΟ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΑΥΤΟΥ	11.607	12.078	12.387	13.349	13.666	12.561	1,3	1,5	1,4	1,5	1,5	1,3	4,1	2,6	7,8	2,4	-8,1
19	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ, ΤΑ ΑΛΕΥΡΙΑ, ΤΑ ΑΜΥΛΑ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ Ή ΤΟ ΓΑΛΛ. ΕΙΔΗ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ	24.161	25.732	26.267	28.479	29.815	30.306	2,6	3,1	3,0	3,2	3,2	3,1	6,5	2,1	8,4	4,7	1,6
20	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ, ΚΑΡΠΩΝ ΚΑΙ ΦΡΟΥΤΩΝ Ή ΑΛΛΩΝ ΜΕΡΩΝ ΦΥΤΩΝ	19.447	20.819	22.762	24.851	24.210	23.463	2,1	2,5	2,6	2,8	2,6	2,4	7,1	9,3	9,2	-2,6	-3,1
21	ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ	19.064	20.863	21.634	23.861	25.850	24.639	2,1	2,5	2,4	2,7	2,8	2,5	9,4	3,7	10,3	8,3	-4,7
22	ΠΟΤΑ, ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΑ ΥΓΡΑ ΚΑΙ ΞΙΔΙ	59.312	61.566	68.869	75.096	87.170	81.114	6,4	7,4	7,8	8,4	9,4	8,4	3,8	11,9	9,0	16,1	-6,9

23	ΥΠΟΛΕΙΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ ΤΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ. ΤΡΟΦΕΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΕΝΕΣ ΓΙΑ ΖΩΑ	150.258	60.146	70.926	68.303	65.093	109.878	16,3	7,3	8,0	7,7	7,0	11,3	-60,0	17,9	-3,7	-4,7	68,8
24	ΚΑΠΝΑ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ	5.414	8.497	7.486	7.160	6.084	3.809	0,6	1,0	0,8	0,8	0,7	0,4	57,0	-11,9	-4,4	-15,0	-37,4

ΕΙΣΑΓΩΓΕΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ (ανά κωδ. Σ.Ο. 01-24/αξία και ανά χώρα)

	Αξία σε χιλ. EUR						Μερίδιο %						Μεταβολή %				
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
ΣΥΝΟΛΟ ΕΙΣΑΓΩΓΩΝ	5.801.144	6.176.518	6.834.891	7.676.329	8.463.171	7.594.537							6,5	10,7	12,3	10,3	-10,3
ΣΥΝΟΛΟ εισαγωγών κωδ. 01-24	696.160	713.748	755.741	787.587	832.097	818.007	12,0	11,6	11,1	10,3	9,8	10,8	2,5	5,9	4,2	5,7	-1,7
Σερβία	155.117,4	155.621,7	169.333,3	186.795,6	190.883,2	190.768,9	22,3	21,8	22,4	23,7	22,9	23,3	0,3	8,8	10,3	2,2	-0,1
Γερμανία	45.499,5	47.660,5	50.750,8	57.298,7	59.638,4	54.752,4	6,5	6,7	6,7	7,3	7,2	6,7	4,7	6,5	12,9	4,1	-8,2
Πολωνία	33.681,7	35.450,5	44.573,3	42.384,4	46.802,9	46.517,7	4,8	5,0	5,9	5,4	5,6	5,7	5,3	25,7	-4,9	10,4	-0,6
Βουλγαρία	46.461,6	50.855,1	37.133,4	38.413,8	42.219,0	40.680,9	6,7	7,1	4,9	4,9	5,1	5,0	9,5	-27,0	3,4	9,9	-3,6
Ιταλία	26.513,1	27.960,2	32.767,4	36.380,5	35.994,9	37.043,4	3,8	3,9	4,3	4,6	4,3	4,5	5,5	17,2	11,0	-1,1	2,9
Ελλάδα	30.990,9	33.655,9	31.861,5	33.125,2	33.304,2	34.809,5	4,5	4,7	4,2	4,2	4,0	4,3	8,6	-5,3	4,0	0,5	4,5
Κροατία	33.743,3	37.597,9	38.274,4	42.287,6	35.044,2	30.312,2	4,8	5,3	5,1	5,4	4,2	3,7	11,4	1,8	10,5	-17,1	-13,5
Βοσνία και Ερζεγοβίνη	26.714,6	30.580,8	32.233,4	25.677,2	29.302,1	28.705,9	3,8	4,3	4,3	3,3	3,5	3,5	14,5	5,4	-20,3	14,1	-2,0
Τουρκία	20.116,5	22.201,5	23.542,8	25.870,8	24.805,1	26.796,8	2,9	3,1	3,1	3,3	3,0	3,3	10,4	6,0	9,9	-4,1	8,0
Βραζιλία	35.833,2	36.794,2	37.364,8	35.312,4	35.523,1	25.544,8	5,1	5,2	4,9	4,5	4,3	3,1	2,7	1,6	-5,5	0,6	-28,1

Αυστρία	26.881,6	27.720,2	24.496,7	27.208,3	27.056,0	24.186,1	3,9	3,9	3,2	3,5	3,3	3,0	3,1	-11,6	11,1	-0,6	-10,6
Σλοβενία	17.041,8	16.871,3	18.866,8	19.022,7	19.061,6	20.175,7	2,4	2,4	2,5	2,4	2,3	2,5	-1,0	11,8	0,8	0,2	5,8
Αργεντινή	14.248,1	12.826,4	14.326,4	16.295,8	13.828,2	18.339,5	2,0	1,8	1,9	2,1	1,7	2,2	-10,0	11,7	13,7	-15,1	32,6
Ουγγαρία	8.251,9	11.806,7	13.724,8	12.416,3	15.817,2	17.775,8	1,2	1,7	1,8	1,6	1,9	2,2	43,1	16,2	-9,5	27,4	12,4
Ισπανία	21.312,6	14.918,9	18.655,7	23.708,8	18.542,0	16.474,0	3,1	2,1	2,5	3,0	2,2	2,0	-30,0	25,0	27,1	-21,8	-11,2
Ολλανδία	10.226,9	10.726,3	13.654,1	15.370,4	17.888,1	16.104,7	1,5	1,5	1,8	2,0	2,1	2,0	4,9	27,3	12,6	16,4	-10,0
Αλγερία	3.144,9	2.747,0	228,5	1.155,9	11.356,5	12.549,8	0,5	0,4	0,0	0,1	1,4	1,5	-12,7	-91,7	405,9	882,4	10,5
ΗΠΑ	7.561,5	4.905,2	7.705,2	8.354,5	9.608,8	12.440,5	1,1	0,7	1,0	1,1	1,2	1,5	-35,1	57,1	8,4	15,0	29,5
Ισημερινός	8.416,3	12.203,3	8.006,5	8.660,2	12.294,5	12.301,2	1,2	1,7	1,1	1,1	1,5	1,5	45,0	-34,4	8,2	42,0	0,1
Κόσσοβο	6.184,5	5.241,7	7.137,5	8.057,5	8.618,0	9.247,5	0,9	0,7	0,9	1,0	1,0	1,1	-15,2	36,2	12,9	7,0	7,3
Γαλλία	6.462,4	6.618,5	7.560,4	7.274,6	10.215,6	8.811,3	0,9	0,9	1,0	0,9	1,2	1,1	2,4	14,2	-3,8	40,4	-13,7
Μαρόκο	3.936,9	5.184,4	5.108,1	318,9	4.643,1	8.473,1	0,6	0,7	0,7	0,0	0,6	1,0	31,7	-1,5	-93,8	1356,1	82,5
Αλβανία	4.050,6	4.340,2	5.794,5	6.888,9	6.981,8	8.363,7	0,6	0,6	0,8	0,9	0,8	1,0	7,1	33,5	18,9	1,3	19,8
Ηνωμένο Βασίλειο	5.837,7	6.257,7	6.379,4	6.419,9	8.201,2	8.234,1	0,8	0,9	0,8	0,8	1,0	1,0	7,2	1,9	0,6	27,7	0,4
Ρουμανία	6.441,8	6.488,1	7.860,3	8.150,3	8.922,0	8.169,8	0,9	0,9	1,0	1,0	1,1	1,0	0,7	21,1	3,7	9,5	-8,4
Βέλγιο	4.081,5	4.824,6	5.535,7	7.036,1	8.788,0	7.640,6	0,6	0,7	0,7	0,9	1,1	0,9	18,2	14,7	27,1	24,9	-13,1
Ινδία	6.663,8	5.868,2	6.629,1	7.085,6	7.912,9	7.310,5	1,0	0,8	0,9	0,9	1,0	0,9	-11,9	13,0	6,9	11,7	-7,6
Τσεχική Δημοκρατία	4.410,5	4.632,4	5.004,2	5.213,0	6.527,3	6.774,2	0,6	0,6	0,7	0,7	0,8	0,8	5,0	8,0	4,2	25,2	3,8
Μαλαισία	6.331,6	5.777,8	7.004,4	6.934,3	5.972,2	6.676,3	0,9	0,8	0,9	0,9	0,7	0,8	-8,7	21,2	-1,0	-13,9	11,8
Βιετνάμ	3.646,4	3.848,9	3.550,6	3.800,9	5.261,3	5.216,4	0,5	0,5	0,5	0,5	0,6	0,6	5,6	-7,8	7,0	38,4	-0,9
Καναδάς	4.821,9	2.216,0	3.970,1	3.700,3	5.219,5	5.195,6	0,7	0,3	0,5	0,5	0,6	0,6	-54,0	79,2	-6,8	41,1	-0,5
Κίνα	7.146,5	6.361,1	7.378,7	6.710,0	6.496,3	4.909,5	1,0	0,9	1,0	0,9	0,8	0,6	-11,0	16,0	-9,1	-3,2	-24,4
Ουκρανία	895,8	4.307,5	8.793,6	3.760,9	8.630,9	3.766,4	0,1	0,6	1,2	0,5	1,0	0,5	380,8	104,1	-57,2	129,5	-56,4
Ταϊλάνδη	5.166,4	4.931,8	4.615,7	4.351,2	3.598,2	3.653,6	0,7	0,7	0,6	0,6	0,4	0,4	-4,5	-6,4	-5,7	-17,3	1,5
Ινδονησία	4.401,6	3.044,9	4.225,0	4.560,9	4.102,5	3.650,3	0,6	0,4	0,6	0,6	0,5	0,4	-30,8	38,8	8,0	-10,1	-11,0
Υπόλοιπες Χώρες	43.922,8	40.701,0	41.694,4	41.584,9	43.036,0	45.633,9	6,3	5,7	5,5	5,3	5,2	5,6	-7,3	2,4	-0,3	3,5	6,0

ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ (κωδ. Σ.Ο. 01-24/αξία)

Όνοματολογία 2ψήφιου κωδικού ΣΟ	Αξία σε χιλ. EUR						Μερίδιο %						Μεταβολή %				
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΑΓΩΓΩΝ	4.087.584	4.390.284	5.018.676	5.872.484	6.423.703	5.777.905							7,4%	14,3%	17,0%	9,4%	-10
ΣΥΝΟΛΟ 01-24	481.176	2.651.309	529.990	541.306	621.269	589.992	11,8	60,4	10,6	9,2	9,7	10,2	451,0	-80,0	2,1	14,8	-5,0
01 ΖΩΑ ΖΩΝΤΑΝΑ	2.160	379	2.264	1.891	2.058	1.434	0,4	0,0	0,4	0,3	0,3	0,2	-82,5	497,4	-16,5	8,8	-30,3
02 ΚΡΕΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΡΟΪΟΝΤΑ ΣΦΑΓΙΩΝ, ΒΡΩΣΙΜΑ	13.119	1.052	10.945	10.699	10.420	10.573	2,7	0,0	2,1	2,0	1,7	1,8	-92,0	940,7	-2,2	-2,6	1,5
03 ΨΑΡΙΑ ΚΑΙ ΜΑΛΑΚΟΣΤΡΑΚΑ, ΜΑΛΑΚΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ ΥΔΡΟΒΙΑ	345	636	2.355	4.265	5.312	4.719	0,1	0,0	0,4	0,8	0,9	0,8	84,2	270,2	81,1	24,5	-11,2
04 ΓΑΛΑ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΑΣ. ΑΥΓΑ ΠΤΗΝΩΝ. ΜΕΛΙ ΦΥΣΙΚΟ. ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΒΡΩΣΙΜΑ ΖΩΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ, ΠΟΥ ΔΕΝ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΝΤΑΙ ΟΥΤΕ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΑΛΛΟΥ	9.016	5.418	9.521	10.265	17.093	7.744	1,9	0,2	1,8	1,9	2,8	1,3	-39,9	75,7	7,8	66,5	-54,7
05 ΑΛΛΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΖΩΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ, ΠΟΥ ΔΕΝ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΝΤΑΙ ΟΥΤΕ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΑΛΛΟΥ	716	180	178	266	246	299	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1	-74,9	-1,1	49,5	-7,5	21,4
06 ΦΥΤΑ ΖΩΝΤΑΝΑ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΗΣ ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ	7.578	5.984	14.653	15.833	18.627	19.428	1,6	0,2	2,8	2,9	3,0	3,3	-21,0	144,9	8,1	17,6	4,3
07 ΛΑΧΑΝΙΚΑ, ΦΥΤΑ, ΡΙΖΕΣ ΚΑΙ ΚΟΝΔΥΛΟΙ, ΒΡΩΣΙΜΑ	65.840	28.146	60.049	55.724	71.076	62.959	13,7	1,1	11,3	10,3	11,4	10,7	-57,3	113,4	-7,2	27,5	-11,4
08 ΚΑΡΠΟΙ ΚΑΙ ΦΡΟΥΤΑ ΒΡΩΣΙΜΑ, ΦΛΟΥΔΕΣ ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΩΝ Ή ΠΕΠΟΝΙΩΝ	52.799	43.865	42.601	40.634	51.154	58.869	11,0	1,7	8,0	7,5	8,2	10,0	-16,9	-2,9	-4,6	25,9	15,1

09	ΚΑΦΕΣ, ΤΣΑΪ, ΜΑΤΕ ΚΑΙ ΜΠΑΧΑΡΙΚΑ	2.982	2.549	3.988	4.533	5.143	6.578	0,6	0,1	0,8	0,8	0,8	1,1	-14,5	56,4	13,7	13,5	27,9
10	ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ	4.059	26.162	6.179	9.442	9.023	7.243	0,8	1,0	1,2	1,7	1,5	1,2	544,6	-76,4	52,8	-4,4	-19,7
11	ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΑΛΕΥΡΟΠΟΙΙΑΣ. ΒΥΝΗ. ΑΜΥΛΑ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ. ΙΝΟΥΛΙΝΗ. ΓΛΟΥΤΕΝΗ ΑΠΟ ΣΙΤΑΡΙ	789	3.585	828	1.239	2.885	1.713	0,2	0,1	0,2	0,2	0,5	0,3	354,7	-76,9	49,7	132,8	-40,6
12	ΣΠΕΡΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΙ ΕΛΑΙΩΔΕΙΣ. ΣΠΕΡΜΑΤΑ, ΣΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΚΑΡΠΟΙ. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΦΥΤΑ. ΑΧΥΡΑ ΚΑΙ ΧΟΡΤΟΝΟΜΕΣ	3.222	3.246	4.122	2.902	3.580	4.513	0,7	0,1	0,8	0,5	0,6	0,8	0,7	27,0	-29,6	23,4	26,1
13	ΓΟΜΕΣ, ΡΗΤΙΝΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΧΥΜΟΙ ΚΑΙ ΕΚΧΥΛΙΣΜΑΤΑ ΦΥΤΙΚΑ	116	208	346	287	201	228	0,0	0,0	0,1	0,1	0,0	0,0	79,1	66,5	-17,0	-30,1	13,7
14	ΠΛΕΚΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ, ΠΟΥ ΔΕΝ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΝΤΑΙ ΟΥΤΕ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΑΛΛΟΥ	142		0		5	16	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-100		-100		205,8
15	ΛΙΠΗ ΚΑΙ ΛΑΔΙΑ ΖΩΙΚΑ Ή ΦΥΤΙΚΑ. ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΣΠΑΣΗΣ ΑΥΤΩΝ. ΛΙΠΗ ΒΡΩΣΙΜΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΜΕΝΑ. ΚΕΡΙΑ ΖΩΙΚΗΣ Ή ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	18.615	2.295.098	6.304	8.597	13.568	9.325	3,9	86,6	1,2	1,6	2,2	1,6	12229,0	-99,7	36,4	57,8	-31,3
16	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΚΡΕΑΤΩΝ, ΨΑΡΙΩΝ Ή ΜΑΛΑΚΟΣΤΡΑΚΩΝ, ΜΑΛΑΚΙΩΝ Ή ΑΛΛΩΝ ΑΣΠΟΝΔΥΛΩΝ ΥΔΡΟΒΙΩΝ	11.091	3.027	11.001	14.594	15.944	16.051	2,3	0,1	2,1	2,7	2,6	2,7	-72,7	263,4	32,7	9,3	0,7
17	ΖΑΧΑΡΑ ΚΑΙ ΖΑΧΑΡΩΔΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ	7.748	2.629	7.907	8.072	7.557	6.935	1,6	0,1	1,5	1,5	1,2	1,2	-66,1	200,7	2,1	-6,4	-8,2
18	ΚΑΚΑΟ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΑΥΤΟΥ	9.653	6.879	10.778	11.417	12.503	12.238	2,0	0,3	2,0	2,1	2,0	2,1	-28,7	56,7	5,9	9,5	-2,1
19	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ, ΤΑ ΑΛΕΥΡΙΑ, ΤΑ ΑΜΥΛΑ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ Ή ΤΟ ΓΑΛΛΑ. ΕΙΔΗ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ	59.174	53.769	66.177	69.460	70.568	66.989	12,3	2,0	12,5	12,8	11,4	11,4	-9,1	23,1	5,0	1,6	-5,1

20	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ, ΚΑΡΠΩΝ ΚΑΙ ΦΡΟΥΤΩΝ Ή ΑΛΛΩΝ ΜΕΡΩΝ ΦΥΤΩΝ	46.155	18.985	47.750	49.624	53.287	62.213	9,6	0,7	9,0	9,2	8,6	10,5	-58,9	151,5	3,9	7,4	16,8
21	ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ	19.175	50.619	22.789	26.156	29.712	34.102	4,0	1,9	4,3	4,8	4,8	5,8	164,0	-55,0	14,8	13,6	14,8
22	ΠΟΤΑ, ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΑ ΥΓΡΑ ΚΑΙ ΞΙΔΙ	48.976	47.770	59.290	66.348	75.939	69.313	10,2	1,8	11,2	12,3	12,2	11,7	-2,5	24,1	11,9	14,5	-8,7
23	ΥΠΟΛΕΙΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ ΤΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ. ΤΡΟΦΕΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΕΝΕΣ ΓΙΑ ΖΩΑ	1.146	1.814	811	697	1.599	1.428	0,2	0,1	0,2	0,1	0,3	0,2	58,3	-55,3	-14,1	129,5	-10,7
24	ΚΑΠΝΑ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ	96.560	49.310	139.155	128.360	143.772	125.082	20,1	1,9	26,3	23,7	23,1	21,2	-48,9	182,2	-7,8	12,0	-13,0

ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ (κωδ. Σ.Ο. 01-24/ποσότητα)

Όνοματολογία 2ψήφιου κωδικού ΣΟ	Αξία σε χιλ. EUR						Μερίδιο %						Μεταβολή %				
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΑΓΩΓΩΝ	2.640.163	2.820.940	3.103.076	3.461.312	3.728.555	3.328.652							6,8%	10,0%	11,5%	7,7%	-10,7%
ΣΥΝΟΛΟ 01-24	590.033	1.041.859	554.605	589.643	695.394	611.583	22,3	36,9	17,9	17,0	18,7	18,4	76,6	-46,8	6,3	17,9	-12,1
01 ΖΩΑ ΖΩΝΤΑΝΑ	1.204	214	1.249	1.097	1.206	703	0,2	0,0	0,2	0,2	0,2	0,1	-82,2	483,2	-12,2	9,9	-41,7
02 ΚΡΕΑΤΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΠΡΟΪΟΝΤΑ ΣΦΑΓΙΩΝ, ΒΡΩΣΙΜΑ	2.804	254	2.825	2.574	2.548	2.535	0,5	0,0	0,5	0,4	0,4	0,4	-90,9	1010,5	-8,9	-1,0	-0,5

03	ΨΑΡΙΑ ΚΑΙ ΜΑΛΑΚΟΣΤΡΑΚΑ, ΜΑΛΑΚΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΑΣΠΟΝΔΥΛΑ ΥΔΡΟΒΙΑ	264	196	867	1.807	1.842	1.974	0,0	0,0	0,2	0,3	0,3	0,3	-25,8	342,4	108,4	2,0	7,2
04	ΓΑΛΑ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΓΑΛΑΚΤΟΚΟΜΙΑΣ. ΑΥΓΑ ΠΤΗΝΩΝ. ΜΕΛΙ ΦΥΣΙΚΟ. ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΒΡΩΣΙΜΑ ΖΩΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ, ΠΟΥ ΔΕΝ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΝΤΑΙ ΟΥΤΕ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΑΛΛΟΥ	5.884	4.446	10.672	14.088	26.051	9.115	1,0	0,4	1,9	2,4	3,7	1,5	-24,4	140,0	32,0	84,9	-65,0
05	ΑΛΛΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΖΩΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ, ΠΟΥ ΔΕΝ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΝΤΑΙ ΟΥΤΕ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΑΛΛΟΥ	302	128	134	207	171	139	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-57,5	4,7	54,5	-17,6	-18,5
06	ΦΥΤΑ ΖΩΝΤΑΝΑ ΚΑΙ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΗΣ ΑΝΘΟΚΟΜΙΑΣ	5.850	5.279	7.105	7.312	7.961	6.902	1,0	0,5	1,3	1,2	1,1	1,1	-9,8	34,6	2,9	8,9	-13,3
07	ΛΑΧΑΝΙΚΑ, ΦΥΤΑ, ΡΙΖΕΣ ΚΑΙ ΚΟΝΔΥΛΟΙ, ΒΡΩΣΙΜΑ	141.112	69.520	134.964	133.769	129.474	127.096	23,9	6,7	24,3	22,7	18,6	20,8	-50,7	94,1	-0,9	-3,2	-1,8
08	ΚΑΡΠΟΙ ΚΑΙ ΦΡΟΥΤΑ ΒΡΩΣΙΜΑ, ΦΛΟΥΔΕΣ ΕΣΠΕΡΙΔΟΕΙΔΩΝ Ή ΠΕΠΟΝΙΩΝ	176.482	104.538	108.518	116.347	167.145	151.956	29,9	10,0	19,6	19,7	24,0	24,8	-40,8	3,8	7,2	43,7	-9,1
09	ΚΑΦΕΣ, ΤΣΑΪ, ΜΑΤΕ ΚΑΙ ΜΠΑΧΑΡΙΚΑ	1.250	1.294	1.616	1.923	1.648	1.748	0,2	0,1	0,3	0,3	0,2	0,3	3,5	24,9	19,0	-14,3	6,0
10	ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ	13.623	41.853	27.378	47.581	43.080	30.682	2,3	4,0	4,9	8,1	6,2	5,0	207,2	-34,6	73,8	-9,5	-28,8
11	ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΑΛΕΥΡΟΠΟΙΙΑΣ. ΒΥΝΗ. ΑΜΥΛΑ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ. ΙΝΟΥΛΙΝΗ. ΓΛΟΥΤΕΝΗ ΑΠΟ ΣΙΤΑΡΙ	1.628	3.035	1.395	3.152	9.184	5.327	0,3	0,3	0,3	0,5	1,3	0,9	86,5	-54,0	126,0	191,3	-42,0
12	ΣΠΕΡΜΑΤΑ ΚΑΙ ΚΑΡΠΟΙ ΕΛΑΙΩΔΕΙΣ. ΣΠΕΡΜΑΤΑ, ΣΠΟΡΟΙ ΚΑΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ ΚΑΡΠΟΙ. ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΚΑΙ ΦΑΡΜΑΚΕΥΤΙΚΑ ΦΥΤΑ. ΑΧΥΡΑ ΚΑΙ ΧΟΡΤΟΝΟΜΕΣ	5.930	2.892	8.788	4.233	5.271	6.339	1,0	0,3	1,6	0,7	0,8	1,0	-51,2	203,9	-51,8	24,5	20,3
13	ΓΟΜΕΣ, ΡΗΤΙΝΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΟΙ ΧΥΜΟΙ ΚΑΙ ΕΚΧΥΛΙΣΜΑΤΑ ΦΥΤΙΚΑ	25	100	50	37	32	39	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	298,1	-50,5	-24,5	-15,7	24,8
14	ΠΛΕΚΤΙΚΕΣ ΥΛΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ, ΠΟΥ ΔΕΝ ΚΑΤΟΝΟΜΑΖΟΝΤΑΙ ΟΥΤΕ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝΤΑΙ ΑΛΛΟΥ	145		0		64	34	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	-100,0		-100		-46,5

15	ΛΙΠΗ ΚΑΙ ΛΑΔΙΑ ΖΩΙΚΑ Ή ΦΥΤΙΚΑ. ΠΡΟΪΟΝΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΣΠΑΣΗΣ ΑΥΤΩΝ. ΛΙΠΗ ΒΡΩΣΙΜΑ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΜΕΝΑ. ΚΕΡΙΑ ΖΩΙΚΗΣ Ή ΦΥΤΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ	22.979	555.369	7.630	11.407	16.956	10.153	3,9	53,3	1,4	1,9	2,4	1,7	2316,8	-98,6	49,5	48,6	-40,1
16	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΚΡΕΑΤΩΝ, ΨΑΡΙΩΝ Ή ΜΑΛΑΚΟΣΤΡΑΚΩΝ, ΜΑΛΑΚΙΩΝ Ή ΑΛΛΩΝ ΑΣΠΟΝΔΥΛΩΝ ΥΔΡΟΒΙΩΝ	5.186	2.200	5.512	5.870	5.713	5.175	0,9	0,2	1,0	1,0	0,8	0,8	-57,6	150,6	6,5	-2,7	-9,4
17	ΖΑΧΑΡΑ ΚΑΙ ΖΑΧΑΡΩΔΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ	3.764	1.295	3.676	3.791	3.707	3.436	0,6	0,1	0,7	0,6	0,5	0,6	-65,6	183,8	3,1	-2,2	-7,3
18	ΚΑΚΑΟ ΚΑΙ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΑΥΤΟΥ	4.412	4.044	4.707	4.752	4.985	4.917	0,7	0,4	0,8	0,8	0,7	0,8	-8,3	16,4	1,0	4,9	-1,4
19	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΑ ΔΗΜΗΤΡΙΑΚΑ, ΤΑ ΑΛΕΥΡΙΑ, ΤΑ ΑΜΥΛΑ ΚΑΘΕ ΕΙΔΟΥΣ Ή ΤΟ ΓΑΛΛΑ. ΕΙΔΗ ΖΑΧΑΡΟΠΛΑΣΤΙΚΗΣ	33.972	40.762	37.594	38.985	39.293	36.712	5,8	3,9	6,8	6,6	5,7	6,0	20,0	-7,8	3,7	0,8	-6,6
20	ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΛΑΧΑΝΙΚΩΝ, ΚΑΡΠΩΝ ΚΑΙ ΦΡΟΥΤΩΝ Ή ΑΛΛΩΝ ΜΕΡΩΝ ΦΥΤΩΝ	37.799	15.421	37.239	37.839	40.738	41.434	6,4	1,5	6,7	6,4	5,9	6,8	-59,2	141,5	1,6	7,7	1,7
21	ΔΙΑΦΟΡΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΑΤΑ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ	10.938	89.427	12.409	12.938	13.741	12.974	1,9	8,6	2,2	2,2	2,0	2,1	717,5	-86,1	4,3	6,2	-5,6
22	ΠΟΤΑ, ΑΛΚΟΟΛΟΥΧΑ ΥΓΡΑ ΚΑΙ ΕΙΔΙ	81.182	75.395	103.799	109.835	136.365	117.275	13,8	7,2	18,7	18,6	19,6	19,2	-7,1	37,7	5,8	24,2	-14,0
23	ΥΠΟΛΕΙΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΑΠΟΡΡΙΜΜΑΤΑ ΤΩΝ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΩΝ ΕΙΔΩΝ ΔΙΑΤΡΟΦΗΣ. ΤΡΟΦΕΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΜΕΝΕΣ ΓΙΑ ΖΩΑ	9.033	5.694	6.579	5.311	11.159	11.710	1,5	0,5	1,2	0,9	1,6	1,9	-37,0	15,5	-19,3	110,1	4,9
24	ΚΑΠΝΑ ΚΑΙ ΒΙΟΜΗΧΑΝΟΠΟΙΗΜΕΝΑ ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΑΤΑ ΚΑΠΝΟΥ	24.264	18.500	29.900	24.787	27.062	23.207	4,1	1,8	5,4	4,2	3,9	3,8	-23,8	61,6	-17,1	9,2	-14,2

ΕΞΑΓΩΓΕΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΑΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ (κωδ. Σ.Ο. 01-24/αξία)

Ονοματολογία 2ψήφιου κωδικού ΣΟ	Αξία σε χιλ. EUR						Μερίδιο %						Μεταβολή %				
	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2016	2017	2018	2019	2020
ΣΥΝΟΛΟ ΕΞΑΓΩΓΩΝ	4.087.584	4.390.284	5.018.676	5.872.484	6.423.703	5.777.905							7,4%	14,3%	17,0%	9,4%	-10,1%
ΣΥΝΟΛΟ 01-24	481.176	2.651.309	529.990	541.306	621.269	589.992	11,8	60,4	10,6	9,2	9,7	10,2	451,0	-80,0	2,1	14,8	-5,0
Κόσσοβο	38.404,5	56.815,9	44.175,2	48.227,3	79.986,3	65.260,0	8,0	2,1	8,3	8,9	12,9	11,1	47,9	-22,2	9,2	65,9	-18,4
Σερβία	75.137,7	72.435,6	62.568,9	68.399,0	68.056,0	64.784,2	15,6	2,7	11,8	12,6	11,0	11,0	-3,6	-13,6	9,3	-0,5	-4,8
Ελλάδα	35.958,5	69.604,1	44.709,4	40.112,3	45.848,6	52.151,0	7,5	2,6	8,4	7,4	7,4	8,8	93,6	-35,8	-10,3	14,3	13,7
Γερμανία	32.687,1	1.810.365	36.964,1	39.559,0	39.022,4	39.316,1	6,8	68,3	7,0	7,3	6,3	6,7	5438,5	-98,0	7,0	-1,4	0,8
Κροατία	35.736,2	11.859,8	34.674,3	33.026,3	33.733,4	34.817,0	7,4	0,4	6,5	6,1	5,4	5,9	-66,8	192,4	-4,8	2,1	3,2
Βουλγαρία	24.835,6	127.031,0	34.509,0	36.483,8	43.813,0	29.259,9	5,2	4,8	6,5	6,7	7,1	5,0	411,5	-72,8	5,7	20,1	-33,2
Ρωσία	17.325,6	29.983,8	30.235,9	18.377,6	26.092,5	28.947,2	3,6	1,1	5,7	3,4	4,2	4,9	73,1	0,8	-39,2	42,0	10,9
Βοσνία και Ερζεγοβίνη	27.030,8	22.866,4	27.164,0	30.148,1	33.202,5	28.796,3	5,6	0,9	5,1	5,6	5,3	4,9	-15,4	18,8	11,0	10,1	-13,3
ΗΠΑ	28.884,2	33.122,7	26.789,7	26.660,8	24.203,4	27.019,2	6,0	1,2	5,1	4,9	3,9	4,6	14,7	-19,1	-0,5	-9,2	11,6
Ιταλία	23.553,4	66.148,8	17.447,9	18.562,4	21.416,3	21.931,6	4,9	2,5	3,3	3,4	3,4	3,7	180,8	-73,6	6,4	15,4	2,4
Πολωνία	8.255,5	11.494,8	14.919,8	15.385,5	13.112,2	19.483,4	1,7	0,4	2,8	2,8	2,1	3,3	39,2	29,8	3,1	-14,8	48,6
Ρουμανία	14.437,6	18.353,7	15.520,4	15.870,3	18.147,9	19.115,0	3,0	0,7	2,9	2,9	2,9	3,2	27,1	-15,4	2,3	14,4	5,3
Βέλγιο	13.134,0	140.968,0	22.010,6	21.156,1	20.200,9	15.108,1	2,7	5,3	4,2	3,9	3,3	2,6	973,3	-84,4	-3,9	-4,5	-25,2
Αλβανία	21.274,3	19.358,2	16.684,8	20.762,7	18.838,1	14.180,5	4,4	0,7	3,1	3,8	3,0	2,4	-9,0	-13,8	24,4	-9,3	-24,7
Μαυροβούνιο	12.143,8	7.970,1	14.512,4	14.866,2	16.950,3	12.045,8	2,5	0,3	2,7	2,7	2,7	2,0	-34,4	82,1	2,4	14,0	-28,9
Σλοβενία	10.740,2	9.632,8	9.574,0	10.228,5	9.699,7	10.481,3	2,2	0,4	1,8	1,9	1,6	1,8	-10,3	-0,6	6,8	-5,2	8,1
Ολλανδία	4.381,4	5.312,5	6.501,9	6.332,2	11.221,8	10.427,6	0,9	0,2	1,2	1,2	1,8	1,8	21,3	22,4	-2,6	77,2	-7,1
Αυστρία	3.578,4	6.737,8	4.111,5	4.004,6	5.457,6	8.530,1	0,7	0,3	0,8	0,7	0,9	1,4	88,3	-39,0	-2,6	36,3	56,3
Ηνωμένο Βασίλειο	1.308,1	1.762,4	3.071,3	7.946,3	13.641,3	7.182,8	0,3	0,1	0,6	1,5	2,2	1,2	34,7	74,3	158,7	71,7	-47,3
Σουηδία	2.935,2	3.986,8	4.388,5	4.690,8	4.294,4	7.034,8	0,6	0,2	0,8	0,9	0,7	1,2	35,8	10,1	6,9	-8,5	63,8

Ελβετία	2.672,9	3.396,1	3.601,4	3.576,5	3.848,2	5.979,8	0,6	0,1	0,7	0,7	0,6	1,0	27,1	6,0	-0,7	7,6	55,4
Αυστραλία	3.907,9	902,2	4.483,7	4.421,3	4.275,0	5.475,3	0,8	0,0	0,8	0,8	0,7	0,9	-76,9	397,0	-1,4	-3,3	28,1
Τσεχική Δημοκρατία	4.035,7	12.038,9	3.647,2	4.208,4	6.140,3	5.205,4	0,8	0,5	0,7	0,8	1,0	0,9	198,3	-69,7	15,4	45,9	-15,2
Καναδάς	4.351,1	2.279,3	4.149,5	5.312,2	4.654,7	5.150,0	0,9	0,1	0,8	1,0	0,7	0,9	-47,6	82,1	28,0	-12,4	10,6
Ουγγαρία	2.896,4	21.505,8	3.304,9	3.587,3	4.627,8	4.889,1	0,6	0,8	0,6	0,7	0,7	0,8	642,5	-84,6	8,5	29,0	5,6
Ινδονησία	1.646,8	81,6	5.598,1	2.417,5	1.744,8	4.313,2	0,3	0,0	1,1	0,4	0,3	0,7	-95,0	6762,4	-56,8	-27,8	147,2
Γαλλία	4.851,2	20.438,9	3.534,1	3.281,2	3.617,5	4.125,2	1,0	0,8	0,7	0,6	0,6	0,7	321,3	-82,7	-7,2	10,3	14,0
Πορτογαλία	2.221,0	1.493,8	3.504,5	3.058,6	5.312,5	2.806,2	0,5	0,1	0,7	0,6	0,9	0,5	-32,7	134,6	-12,7	73,7	-47,2
Ουκρανία	369,5	1.374,7	1.605,4	1.869,4	3.006,0	2.397,5	0,1	0,1	0,3	0,3	0,5	0,4	272,1	16,8	16,4	60,8	-20,2
Κορέα Ν.	44,0	359,1	720,8	1.901,6	2.345,2	2.295,6	0,0	0,0	0,1	0,4	0,4	0,4	717,1	100,7	163,8	23,3	-2,1
Ισραήλ	2.524,8	307,5	2.629,4	2.351,1	2.203,3	2.165,1	0,5	0,0	0,5	0,4	0,4	0,4	-87,8	755,1	-10,6	-6,3	-1,7
Λιβύη	189,2	195,5	131,0	877,5	1.872,7	2.153,9	0,0	0,0	0,0	0,2	0,3	0,4	3,3	-33,0	570,0	113,4	15,0
Αργεντινή	759,1	6,7		1.715,7	2.718,8	2.068,2	0,2	0,0	0,0	0,3	0,4	0,4	-99,1	-100,0		58,5	-23,9
Λετονία	889,5	164,1	1.055,3	1.196,3	1.922,6	1.969,5	0,2	0,0	0,2	0,2	0,3	0,3	-81,6	543,2	13,4	60,7	2,4
Νορβηγία	524,1	689,8	887,2	1.254,9	1.340,8	1.701,3	0,1	0,0	0,2	0,2	0,2	0,3	31,6	28,6	41,5	6,8	26,9
Υπόλοιπες Χώρες	17.550,9	60.264,9	20.604,2	19.476,6	24.700,2	21.425,0	3,6	2,3	3,9	3,6	4,0	3,6	243,4	-65,8	-5,5	26,8	-13,3